УДК 821.163.41.09-1 Вујчић Н.
06.05ЖИЧКА ХРИСОВУЉА:821.163.41"2021"

Драган Хамовић

БИРАНЕ РЕЧИ НИКОЛЕ ВУЈЧИЋА

Признање *Жичка хрисовуља* за 2021. годину припало је песнику Николи Вујчићу „за поезију сведеног језика у трагању за једином Речи". Тако пише на повељи од јагњеће коже, на пергаменту који нас подсећа на светињу речи. Никола Вујчић опсесивно кружи у граничном подручју одакле говор постаје поезија, тематизује однос речи и ствари, онога што је у језику присутно али из речи одсутно. Све у песми садржано представља појавност у власти језика – а никако предметног света. У Вујчићевој поезији налазимо *поетеме*, исказе који „објашњавају" шта све реч, говор, језик, писање могу бити. Вујчићева поезија налази се у сталној лирској расправи о себи и поводом себе. Језик не *описује* нешто изван њега него језик *делује* и конструише, моделује, тек он омогућава постојање и бића и ствари – ово је поставка уобичајене Вујчићеве лирске ситуације, од које ретко одступа.

Док у већини песама Вујчић личну емпирију снажно потискује и своди на дискретне сигнале, у песмама зрелог и новијег периода песник се издашније отвара према конкретностима, пре свега основног простора, који га је засновао. Терет сећања песник укршта са реалним доживљајима повратка у празно, испражњено место рођења. А рођен је на Банији, већ деценијама скоро празној од народа коме припада. Празнина која одвише говори. Ауторска перспектива у скорашњим стиховима претеже ка

другој страни. Расправа лирског гласа са речима и њиховим претензијама да обухвати несагледиву егзистенцију – а из живота нам речи долазе, макар саме живеле свој живот – чини обележје низа новијих Вујчићевих песама. Неухватљивост искуства, доживљаја повратка у простору и времену нарочит је тематски искорак из основног тока. Неке од песама су прожете конкретним сликама и звуковима и осталим чулним осетима насталим у додиру са тлом на које се очито лирски субјект враћа. Речи су прозор у наша сећања, фрагментарна али насушна, из којих настају песме.

Недавно је, управо поводом *Жичке хрисовуље*, Никола Вујчић имао добру прилику да се обрати и широј јавности, у једном разговору за тиражне новине. Тада је, поред осталог, изрекао следеће речи о своме песничком искуству, речи од којих се, благим сажимањем, може саставити нова песма: „Кад се нагнем над белину хартије, кад почну речи да се сашаптавају и слажу у песму, не мислим ни на кога већ само на песму која ће настати у тој белој пустињи хартије, у кршу испрецртаних речи. И самоћа се само повећава и разбистрава као и речи. А читалац, он ће доћи касније, он ће тражити свој свет у мојим речима. Читањем улазимо у искуство другога. Читање увек отвара друге просторе и видике. Тако су аутор и читалац у простору отворене и активне комуникације." Овај исечак показује колико су код Вујчића приближени говор лирике и говор о лирици, метапоетски дискурс.

Речи једне друге испитују, оспоравају и оверавају. Не пропусти их песник у песму одвише, у ту стварност засебну и самодовољну, али која дугује свој набој проживљеном искуству што остаје изван језика. Ванјезичке реалије, како рекосмо, тек у обрисима помоле главу у Вујчићевим стиховима. Речи су бића, ентитети: оне су час ситнице у кутији, сува слама, аутобус у квару, час речи буду прозори. Послагане хиљадугодишње речи граде град, изговорено се може додирнути рукама, реч *празнина* нараста до величине храмовног простора. Вујчићеве песме представљају

право чистилиште језика, од баналности и небитности. По томе је рођак са ваљаним баштиницима симболистичког наслеђа. Тек након помног и дугог чистилишта, дестилисања, пробања језика, опипавања реченица, окретања-обртања свагдашње *хрпе говора*, песма запоседне свој суверени простор.

У Вујчићевим песмама у збирци *Докле поглед допире* песник (2010, 2012) чини већ поменут, обазрив, али сигуран искорак преко пречишћене стварности речи. Тај искорак је у знаку повратка простору заснивајућег сећања, повратак завичају, затртом протеком времена и историјским бесом и омразама. Завичају опсталом једино у сликама које се и речима могу призвати, као тајни пламен унутарњег бића. И лирски сиже песме „Потпаљивање ватре", на пример, значи повратак. То је наоко обичан опис радње зачињања пламена. А да ли се потпаљивање ватре икако може узети као обичан чин? Сам чин је митски, обредни. Топлина и страшна снага ватре што се зазива није само физичког него и метафизичког карактера. Слика се увеличава и у смисаоном погледу.

У збирци *Сведочење* (2014) светлост запоседа истакнуту позицију. Лирска минијатура, под насловом „Говор", настала је зарад тога да се истакне спрега између ватре, светлости и речи: у паперју ватре легу се речи које завирују да нас виде. У песми „Скривање у речи", објављеној у збирци *Скривености* (2017), обнавља се мотив ложења ватре, отворено поистовећује тај чин са песничким стварањем: „За настанак песме потребно је пуно грађе, / пуно речи и њихових облика. / Као кад ложиш ватру и слажеш гранчице, / прво ситније па крупније тако да се укрштају / и да се грле, можда и шапућу, док их пламен / својим језиком не повеже у речи узавреле." Живописна и базична слика коју можемо присно представити и са њом се дубоко саживети.

Песник умешно и срећно прави спојеве високих апстракција и обичних слика: у подне, кад је светлост највећа, а тишина врућа – читамо у песми без наслова – животиње

лапћу воду, ослушкујући дрхтање лишћа. Конкретно гусне у симбол отворених значења, којима, као читаоци и легитимни сарадници, додајемо своја. Снажан и сталан духовни импулс осећамо иза онога што нам у стиховима изрекне Никола Вујчић, један од постојаних чувара речи и њихове пуноте које данас имамо, у доба брбљања без граница, не само изван поезије него и у ономе што се узима као поезија. То је песник који одмерава тежину и терете речи и вредности тишине, па их не расипа узалуд и случајно. Песме Николе Вујчића су зато за читање у себи, јер тада најдубље одјекују.